

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ
ЗА РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЯ
Ном. № 63 1999 г.
01. 02. 1999

Б.л. № 52/К. 9. 36/98
Дата 02. 02. 1999

До
Конституционния съд
на Република България

На Отделението на
г-н Григорев
3.02.99 (u) —

СТАНОВИЩЕ

на Националния съвет за радио и телевизия

относно: Определение на Конституционния съд от 19 януари 1999 г., с което Националният съвет за радио и телевизия е конституиран като страна по конституционно дело №36/1998 за установяване на противоконституционност на разпоредби от Закона за радиото и телевизията (ДВ, бр.138/24.11.1998)

Уважаеми господа конституционни съдии,

с Определение от 19 януари 1998 година Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на 52 народни представители от Тридесет и осмото Народно събрание за установяване на противоконституционност на разпоредби от Закона за радиото и телевизията, обнародван ДВ , бр.138/1998 г. Със същото Определение Конституционният съд е конституирал като страна Националния съвет за радио и телевизия. Въз основа на това НСРТ изразява следното становище, структурирано съобразно разделите на искането на народните представители.

По раздел първи

Не е ограничение на равнопоставеността, предвидена в чл.6 на Конституцията, в закон да се предвиди осъществяването на определена дейност - банкова, застрахователна, друга дейност, посочена в чл.1 ТЗ - да се извършва само от лица, отговарящи на предвидени специални

изисквания. Това е гаранция за интересите на потребителите и е законова уредба в публичен интерес, впрочем по същия начин законодателят е въвел ограничения в други закони , като Закона за банките, и Конституционният съд (Решение №18 на КС от 1997) се произнасял, че те са в съответствие с чл.57, ал.2 от Конституцията - закрила на правата и законните интереси на други лица. Това са аргументите, на основание на които законодателят е формулирал изискване търговските оператори по ЗРТ да са търговски дружества.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че чл.5 ЗРТ противоречи на Конституцията.

По раздел втори

Чл. 7, т. 8 ЗРТ задължава БНР и БНТ да предоставят на гражданите възможност да се информират за официалната позиция на държавата по важни въпроси на обществения живот. Член 7 ЗРТ урежда изискванията към БНТ и БНР като обществени радио, съответно телевизионен оператор. Очевидно в условията на плурализъм на собствеността върху радиото и телевизията следва да останат електронни медии с национален обхват, които държавните институции да използват за оповестяване на решенията в публичен интерес, засягащи жизнено важни въпроси относно национална и социална сигурност, труд, здравеопазване, образование, борба с престъпността, други въпроси засягащи цялото население или широки кръгове от него. Такова изискване не може да се адресира към останалите оператори поради гарантираната им от закона автономност в изготвянето на програмите, включително на информационните емисии. Следователно, чл.7, т.8 ЗРТ не само че не е насочено против предвиденото в чл.41 от Конституцията право на информация, а съдържа още една гаранция за осъществяването му.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че чл.7, т.8 ЗРТ противоречи на Конституцията.

По раздел трети

В чл. 11, ал. 2 от ЗРТ се регламентира правото на журналистите да не получават инструкции и указания за упражняване на своята дейност от лица и/или групи извън органите на управление на радио- и телевизионните оператори. По същество това е забрана на цензурата. В т.18 ПЗР на отменения ЗРТ се даваше определение за цензура като "предварителното одобряване на материалите, предназначени за предаванията по радиото и телевизията, от страна на държавни органи или лица, които се намират извън структурата на съответната радио- или телевизионна организация." В чл.11, ал.2 ЗРТ се забранява цензурата в още по-широк смисъл - както по време, така и по отношение на лицата: забранява се не само предварителното одобряване, а всяка намеса, и то не само от държавни органи, а от всички лица извън органите на управление на оператора. Инструкции и указания от лица в йерархията на самата организация е единственият възможен начин за администриране на сложна организационна система като радио- или телевизионен оператор.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че чл.11, ал.2 ЗРТ противоречи на Конституцията.

По раздел четвърти

Според чл. 20 от ЗРТ Националният съвет за радио и телевизия е независим орган, като в чл. 24 се предвижда НСРТ да има две квоти - пет члена, избирани от Народното събрание и четири члена, назначавани от Президента.

Законодателят реши, че право да избират или назначават членове на НСРТ имат само онези органи, които са пряко избрани от народа - Народното събрание и Президентът.

Конституиране на независими органи е въпрос, подробно анализиран от Конституционния съд в Решение №21 /1996. Конституционният съд поддържа тезата, че на българското право са познати независими органи, макар и държавни, и като такъв се сочи Комисията за защита на конкуренцията с позоваване на чл.2 от отменения ЗЗК, който предвижда избиране на КЗК от Народното

събрание. Очевидно избирането на КЗК от Народното събрание се възприема като възможен механизъм за конституиране на независими органи, без превесът на една или друга политическа сила да се възприема като обстоятелство, пораждащо съмнение в независимостта на органи, чийто членове се избират от НС. Обща практика в законодателствата на страните-членки на ЕС е наличието на парламентарна квота в националните медийни съвети.

Президентът е държавен орган, който най-често назначава целия състав на или част от него в страните-членки на ЕС. Доколкото Президентът по Конституция олицетворява единството на нацията, предвидената в чл.24 президентска квота в състава на НСРТ е приложение на извода на КС в Решение №21/1996, че “законодателят е длъжен сред различните възможни модели за създаване на НСРТ да избере този от тях, който в най-голяма степен съответства на характера на органа, неговата независимост и значението му за цялото общество.” Изцяло в съответствие с посоченото решение са избегнати други използвани модели като пропорционално представяне на политическите сили или квота на правителството. В мотивите към вето на Президента, като аргумент за въвеждането на ротационен принцип при формирането на НСРТ, се посочва, че “не са безбройни начините за създаване на НСРТ и субектите, които биха могли да избират или назначават неговите членове. Предложенията на народните представители по дебатите за закона прекрасно илюстрират това.”

В резултат от упражненото вето квотният принцип бе съчетан и с ротационен принцип като допълнителна гаранция за независимостта на НСРТ и изцяло в духа на разсъжденията на КС в посоченото решение, като се възприеха мотивите на Президента, че “срокът на мандата на членовете на НСРТ следва да бъде удължен на 6 години, като след първите две години чрез жребий отпаднат трима-двама от квотата на Народното събрание и един от квотата на Президента; на втория жребий след две години-един от квотата на Народното събрание и двама от квотата на Президента. След това всеки от членовете на НСРТ ще има

пълнен шестгодишен мандат, като съставът на съвета ще се обновява на всеки 2 години чрез нов избор или назначение.”

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че чл.24 ЗРТ противоречи на Конституцията.

По раздел пети

Чл. 26, т. 3 и чл. 59, ал. 2, т. 3 от ЗРТ предвиждат да не могат да бъдат членове, съответно на НСРТ и на управителните съвети на БНР и БНТ лица, които са били щатни и нещатни сътрудници на бившата Държавна сигурност.

В искането правилно се посочва, че ограничаването на правата, предвидено в конституционни разпоредби, е допустимо ако се отнася до обществено необходим интерес. Ограничения върху някогашните служители на бившата Държавна сигурност са обществено необходими, тъй като бивши сътрудници на ДС не могат да имат свободната воля да вземат решения и, по-общо, да изпълняват правомощия по отношение на охраната на “териториите на свободното слово” - каквито са именно правомощията на НСРТ и управителните органи на националните електронни медии.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че текстовете, свързани с ограничения спрямо бивши служители на ДС противоречат на Конституцията.

По раздел шести

Според чл. 30, ал. 2 на ЗРТ освобождаването на член на НСРТ става с решение на самия НСРТ. В искането на групата народни представители се твърди, че посоченият текст на ЗРТ противоречи на чл. 1, ал. 3 от Конституцията, според който никой не може да си присвоява осъществяването на народния суверенитет. Този аргумент в искането само потвърждава оспорваната в раздел четвърти теза за формирането на НСРТ като израз на осъществяването на народния суверенитет, но е неотносим към проблема за освобождаване на членовете на НСРТ. Веднаж създаден, независимият орган може по

силата на изрична законова разпоредба да има сред правомощията си и вземане на решение за освобождаване на отделен негов член в предвидени от закона случаи. НСРТ взема решения при наличието на предпоставките в чл. 30, ал. 2, т.т. 1-3, които не предполагат политическа или морална преценка. Те са в строго съответствие и с Решение на КС №9/1994, в чиито раздел трети се посочва, че при мандатност основанията за предсрочно прекратяване на индивидуалния мандат трябва да бъдат винаги или обективни факти, които не търпят субективни интерпретации, или оставка. Възникването на тези обстоятелства води до настъпването на определени правни последици, независимо кой е органът, който ги е установил.

Общественият интерес НСРТ, веднаж избран, да остане независим от органите, които го формират, налага и избраният модел на освобождаване на отделен член на НСРТ.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че чл.30, ал.2 ЗРТ противоречи на Конституцията.

По раздел седми

В искането се оспорва конституционосъобразността на разпоредбите, свързани с предоставеното право на Държавната комисия по далекосъобщенията (ДКД) да издава лицензии за радио- и телевизионна дейност. Според Закона за далекосъобщенията лицензиите се издават от ДКД и се утвърждават от Министерския съвет.

В ЗРТ и ЗД за пръв път в българското законодателство се разграничава режима за създаване на далекосъобщителни оператори от режима за радио- и телевизионни оператори, като няма правна пречка един и същ оператор да осъществява на основата на лицензия и радио- или телевизионна дейност, и далекосъобщителна дейност (пренос на програми).

Лицензирането на далекосъобщителни оператори се осъществява по Закона за далекосъобщенията, а лицензирането за програмна дейност - по Закона за радиото и телевизията. Беше прието, че това са два различни типа дейности, като при лицензирането ще следва да се

следи главно за технологични изисквания - по ЗД, и за естетическо-художествени качества - по ЗРТ.

Същевременно с развитието на информационните технологии, далекосъобщителната, радио- и телевизионната дейност все повече се сближават : и у нас текат процеси на конвергенция на телекомуникации, радио и телевизия и информационни технологии. Върху тази обща технологична основа в редица страни (напр. Италия, 1997) се създават единни регулаторни органи за трите области: телекомуникации, радио и телевизия, информационни технологии. Такава е насоката и в законодателството на обединена Европа на основата на т.н. Зелена книга за конвергенцията на телекомуникациите, електронните медии и информационните технологии.

Поради едновременното създаване на двата законопроекта за телекомуникациите и електронните медии беше използвана възможността да се създадат основите на конвергенцията и у нас, като се създадат предпоставки за преход към единен регулаторен орган в бъдеще. Същевременно Законът за радиото и телевизията не дава основание да се поставя под съмнение самостоятелността на процедурата по издаване на радио- и телевизионни лицензи, тъй като в чл.115 се предвижда НСРТ да изготвя мотивирано решение по всяко искане за лицензия за радио- или телевизионна дейност, и ако съгласно решението на НСРТ искането се удовлетворява, НСРТ прилага към решението си и проект за лицензия. Не отговаря на истината твърдението в искането, че "ДКД не е законно обвързана от решението на НСРТ. Тя може да издаде лицензия, но може и да откаже, независимо от положителното решение на НСРТ." ДКД няма правна възможност да се произнася по критериите, определени в Закона за радиото и телевизията. Всички въпроси, свързани с издаването, изменението и прекратяването на лицензиите за радио- и телевизионна дейност , съответно с гарантирането на правото на свободно изразяване чрез медиите, са в правомощията на НСРТ и в този смисъл е и разработваната Наредба по чл.116 ЗРТ.

Конституционният съд се е произнасял и в други свои решения (например посочените вече №7/1996 и №21/1996) по проблематиката на отношенията между комуникационните права и регулаторните органи в информационната област, за последен път - в Решение №33/1998, където е обсъдена връзката между свободата на словото и правомощията на Държавната комисия по далекосъобщенията. Цялата аргументация на уважаемите конституционни съдии по раздел трети от искането по к.д.№30/1998 е напълно относима към разглеждания случай: "Както вече Конституционният съд е посочил в свое решение № 7/1996 г. по к.д. № 1/96 г., държавната намеса при разпределение на радиочестотния спектър е неизбежна, от което следва, че свободата на електронните медии по чл. 40, ал. 1 от Конституцията не изключва интервенцията на държавата. Принципът на чл. 40, ал. 1 ще бъде спазен, когато условията и редът за лицензиране са публични, достъпни и предварително установени .." ЗРТ предвижда в чл.116 конкурсите за радио- и телевизионни лицензии да се извършват при условия и по ред, определени в Наредба, върху която в момента се работи, но НСРТ оповести, че лицензирането ще се извършва в условия на публичност и прозрачност, при единствено ограничение, свързано с обстоятелства, представляващи търговска тайна за кандидат-лицензиантите.

Ако е възможно усъвършенстване на лицензионната процедура и други модели на "интервенция на държавата" в нея, това не е с оглед конституционносъобразността на изчисления в ЗД и ЗРТ модел, следователно не е предмет на настоящото конституционно дело, а на бъдеща законодателна работа.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че текстовете, свързани с лицензирането на радио- и телевизионните оператори по реда, предвиден в ЗРТ, противоречат на Конституцията.

По раздел осми

В искането на народните представители съвършено коректно се припомня, че правото на обръщение по БНР и БНТ бе оспорено и по

предишния ЗРТ (ДВ, бр. 77/1996 г.). и с Решение № 21/1996 г. КС прие, че конституционно задължение за предоставяне на програмно време по БНР и БНТ съществува единствено за държавния глава, с оглед на правомощието му да отправя обръщания към народа съгласно чл. 98, т. 2 от Конституцията, като по отношение на други държавни органи или институции този въпрос трябва да се решава законодателно по целесъобразност, като обаче се спазват строго конституционните принципи. Припомня се коректно, че текстът за обръщанията в стария ЗРТ бе обявен за противоконституционен поради неспазването на принципа за равнопоставеност и независимост на законодателната, изпълнителната и съдебната власт. В сегашния ЗРТ този порок е преодолян. Плурализмът, и то не само в областта на политиката, е въведен изрично между изискванията, за които ще се следи при лицензиране на БНТ и БНР - в чл.7, т.6: "отразяват различните идеи и убеждения в обществото".

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че текстовете, свързани с правото на обръщение, противоречат на Конституцията.

По раздел девети

Чл. 67, т. 2 от ЗРТ предвижда предсрочно прекратяване на мандатите на генералните директори на ВНР и БНТ, когато те извършват груби или системни нарушения на този закон. В искането на народните представители до КС се оспорва конституционността на "груби нарушения", тъй като липсва легална дефиниция в ЗРТ. В българското законодателство "груби или системни нарушения на закона" има трайна употреба. От друга страна, няма възможност "груби нарушения" в медиината област да се дефинират легално, освен чрез посочване на примери, каквато практика законодателят е избягвал. Същевременно има хипотези, в които еднократно нарушение - например излъчване на предаване на чужд език - може да представлява достатъчно основание за предсрочно

прекратяване на мандат и тази възможност следва да остане предвидена в закона.

Като се вземе предвид изложеното и липсата на изрични конституционни забрани в разглежданата област, няма основание да се приеме, че разпоредбата на чл.67, т.2 ЗРТ, противоречи на Конституцията.

По раздел десети

Въвеждане на такси за радио- и телевизия е основен модел на финансиране на обществените телевизии. Въвеждането на такси за попълване на Фонд "Радио и телевизия", от който наред с другите предвидени от ЗРТ разходни направления ще се финансират и БНТ и БНР като национални обществени оператори, е единственият възможен начин за откъсването им от държавния бюджет и прехода от държавни в обществени медии. В този смисъл е и указанието на Закона-образец за общественото радио- и телевизионно разпръскване, изготвен от Международния съюз за радио- и телевизионно разпръскване (International Broadcasting Union).

От друга страна, при работата върху ЗРТ бяха обсъдени прилаганите в други страни принципи за определяне и събиране на таксите. В ЗРТ е залегнал най-подходящият за условията у нас принцип, прилаган вече продължително в други страни със сходни условия (Македония) - събиране на такса в зависимост от регистрираните електромери с изключение на електромерите за промишлени нужди, който към момента е и единствено приложим според получените експертни мнения. За избягване на социална несправедливост бяха взети предвид мотивите на Президента към ветото върху ЗРТ : тъй като въвеждането на принципа "съвсем очевидно поставя гражданите, които нямат радио- и телевизионни приемници и следователно не могат да приемат радио- и телевизионни програми, колкото и да са на брой тези граждани, в положение на хора, които трябва да плащат (без значение какъв е размерът на таксата) за услуга, която не ползват.", беше въведена възможност чрез деклариране

гражданите, непритежаващи приемащи устройства, да се освобождават от заплащане на такси. По този начин законодателят прие препоръката на Президента в мотивите за връщането на ЗРТ за ново разглеждане "..... не е невъзможно текстът да бъде променен така, че да дава възможност от кръга на заплащащите тази услуга, въз основа на регистриран електромер, да бъдат изключени тези граждани, които нямат радио- и телевизионни приемници."

Следва накрая за пълнота да се посочи още, че законодателното възприемане на други модели, например заплащане на принцип "радиоприемник или телевизор", става все по-неадекватно с развитието на новите технологии, когато радио- и телевизионни програми могат да се приемат чрез компютри и по друг технически начин, което прави регистрирането на всички и всякакви приемащи устройства практически невъзможно.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че разпоредбите на чл.93, ал.1, чл.94 и чл.96 ЗРТ, противоречат на Конституцията.

По раздел единадесети

Конституцията допуска достъп на длъжностни лица до жилището на обитателя в случаи, предвидени в закон.

Доколкото достъпът до инсталации (водоснабдяване, електроснабдяване) и проверка на декларираны обстоятелства, свързани с тях, е в публичен интерес, има практика в този смисъл и ЗРТ не създава прецедент.

Същевременно ако проверката на верността на декларациите включва достъп до жилищата, НСРТ намира, че няма достатъчно висока степен на обществен интерес, обосноваваща изключение от конституционния принцип на неприкосновеност на жилището.

Като се вземе предвид изложеното, има основание да се приеме, че разпоредбата на чл.93, ал.4 ЗРТ противоречи на Конституцията в частта си "по всяко време".

По раздел дванадесети

В раздел дванадесети на искането се оспорва конституционносъобразността на връзката между приходната и разходната част на фонд "Радио и телевизия". Чл. 102, т. 2 и 3 на ЗРТ предвижда част от събираните от търговските радио- и телевизионни оператори лицензионни и годишни такси да постъпват във фонд „Радио и телевизия“. Тези средства са относително малка част от средствата във фонда и не само няма опасност да се използват за финансиране на БНТ и БНР, но дори няма да са достатъчни за покриване на проекти на самите частни оператори, а финансовите прогнози за попълването на фонда показват, че огромната част от приходите ще са от такси от населението. От друга страна, частните оператори дължат лицензионни такси - в това няма съмнение, и алтернативното решение би било таксите да отиват в бюджета и да се преразпределят на общо основание. Освен това, законодателят е предвидил БНТ и БНР като водещи национални обществени оператори, обременени с множество задължения в публичен интерес, каквито всички останали оператори няма да имат (на основата на чл.7 ЗРТ), да се финансират по всички мислими начини - от собствена дейност, от такси, от дарения и др. Следователно, по силата на специалния си статус, БНТ и БНР не са в отношение на равнопоставеност с останалите оператори и се нуждаят според законодателя от по-висока степен на финансова гарантираност. Средствата по фонда ще се насочват и за финансиране на други обществени и частни оператори в публичен интерес.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че установеният в ЗРТ режим на приходната и разходната част на фонда противоречи на Конституцията.

По раздел тринадесети

Чл.105, ал.4 ЗРТ изисква кандидатите за лицензия за радио- и телевизионна дейност да декларират отсъствието на определени обстоятелства, наличието на които прави кандидатстването недопустимо. В исканетона народните представители се приема, че

това е в противоречие с конституционния принцип за еднакви правни условия за стопанска дейност. Припомня се коректно, че в Решение №21 на КС този въпрос е вече разглеждан. Конституционният съд намира, че "нормите на чл. 39, ал. 1 и чл. 41, ал. 1 от Конституцията поначало не допускат ограничаване на кръга от лица, които могат да разпространяват радио- и телевизионни програми. Правото да се разпространяват такива програми е производно, дъщерно право на гарантираното от Конституцията право на "всеки ... да изразява мнение и да го разпространява .. ." - чл. 39, ал. 1 от Конституцията, и на "всеки ... да търси, получава и разпространява информация" - чл. 41, ал. 1 от Конституцията... Нито Конституцията, нито тълкувателно Решение № 7 от 4 юни 1996 г. по к. д. № 1 от 1996 г. съдържат критерий за ограничаване на определени юридически лица в правото им да разпространяват информация."

Атакуваната в раздел XIV на искането разпоредба не ограничава юридически лица в правото им да разпространяват информация по смисъла на цитираното по-горе решение. Разпоредбата на чл.105, ал.4, т.т.1-9 съдържа две групи изисквания към юридическите лица - кандидати за лицензия, независимо от правната им същност и закона, по който са регистрирани:

1. Изисква се за юридическите лица - кандидати , за съдружници или акционери в тях да не са установявани неблагоприятни обстоятелства по предвиден от закон ред и в предвидената от закон форма, или невъзможност да докажат произхода на имуществото или на капитала си - т.т.1-6. Законодателят поставя такъв род субекти в невъзможност да извършват радио- и/или телевизионна дейност – принципът е безспорен в областта на търговското право, банковото право, застрахователното право, устройството на съдебната власт – сфери, в които общественият интерес и доверие са определящи.

Осъществяването на радио- и телевизионна дейност изисква публичност и прозрачност. Разпоредбите не противоречат на законодателството

на страната и на Конституцията, по-специално на чл. 19, ал. 2, чл. 57, ал.2 и чл. 58.

2. Изисква се да не съществуват предпоставки за нелоялна конкуренция – т. 7- 9. Посочените текстове са конкретизация на нормата на чл. 19 ал. 2 от Конституцията. На законодателя е предоставена компетентността да приеме норми, с които да се “предотврати злоупотреба с монополизма, нелоялна конкуренция”. Радио- и телевизионната дейност е в най-тесна връзка с рекламната и далекосъобщителната дейност, а практиката и на българския пазар показва, че кабелните мрежи се използват и за охрана, поради което законодателят изрично е забранил едновременното осъществяване на радио- и телевизионна дейност с посочените три типа дейности.

Нормата на чл. 19. ал.2 от Конституцията защитава възможността на субектите да участват в стопанския живот, но не издига тази възможност над другите принципи, залегнали в конституцията, като КС се е произнесъл в този смисъл в свои решения като: Решение N 18 от 1997 по к.дело N 12 от 1997г., Решение N 6 от 1997г. по к.дело N 32 от 1996г., Решение N 6 от 1997г. по к.дело N 32 от 1997г. Според КС “правото на свободна стопанска инициатива няма абсолютен характер”. Законодателят има правомощието да очертае конкретните рамки при установяване принципа на свободната стопанска инициатива в отделните сфери на икономическия и социален живот. Налагането на едни или други ограничения не противоречи на Конституцията , ако са въведени с цел защита на обществения интерес и ако отговарят на законодателната целесъобразност.

Като се вземе предвид изложеното, няма основание да се приеме, че разпоредбата на чл.105, ал.4 противоречи на чл. 19, ал. 2 от Конституцията - напротив, тя е постановена в обществен интерес и превежда абстрактния конституционен принцип в конкретната материя на медийното право.

По раздел четиринадесети

Според чл. 111, т. 8 от ЗРТ кандидатите за лицензия трябва да прилагат към писмените си заявления програмен проект, програмна концепция, програмен профил и програмна схема. "Щом тези документи се изискват, очевидно при вземането на решение за издаване на лицензия тяхното одобряване от лицензиращия орган ще бъде от значение.", посочва се в искането, като се допълва, че КС вече е обявил за противоконституционни подобни текстове в стария ЗРТ.

В свое Решение №21/1996 действително КС е обявил за противоконституционни текстове, свързани с одобряване на програмно съдържание, като посочва:" от нормата на чл. 82, ал. 1 ЗРТ ясно личи, че за да одобри една програма, НСРТ прави преценката си въз основа на "съдържанието и акцентите на програмите".

В ЗРТ такива изисквания за предварително одобряване на програмно съдържание няма. И четирите документа изискват само формално описание на програмите - от гледна точка на технологията (проект), от гледна точка на обществения интерес (концепция), от гледна точка на степента на специализираност (профил) и от гледна точка на общуването с аудиторията (схема). В тези формални параметри може да се побере всяко съдържание, разбрано като информация, лично мнение, идеологическа позиция и пр. Въведеното за пръв път у нас, но стандартно за страните-членки на ЕС деление на обществени и търговски оператори, не дава възможност за лицензиране и осъществяване на контрол върху спазването на лицензиите, без представяне на изготвени програмен проект, програмна концепция, програмен профил и програмна схема. Именно от тези програмни документи е видно дали кандидатът може да бъде лицензиран, т.е. доколко неговите програмни намерения са съобразени с изискванията на ЗРТ и какви са предимствата на един или друг кандидат в случаите, когато законът предвижда конкурс. Без запознаване с готовността на кандидата в посочените от закона области, не е възможна работата на НСРТ в областта на лицензирането. Самата процедура по лицензирането има саморегулативен аспект за кандидатите, тъй като те задават в

посочените документи формалните параметри на своята бъдеща програмна дейност, което гарантира устойчивото развитие на българските електронни медии, а то от своя страна – възможности за регулация не само на отделния оператор, а и на цялата медийна среда от позицията на обществения интерес.

По раздел петнадесети

В раздел петнадесети на искането си народните представители оспорват конституционносъобразността на на §9 ПРЗ на ЗРТ , като твърдят , че има нарушаване на чл.19, ал.2 от Конституцията относно равните права за стопанска дейност, чл.18, ал.6 относно стопанисването на държавните имоти в интерес на обществото и чл.19, ал.1 относно закрилата на свободната стопанска инициатива.

В рамките на преценка по целесъобразност, НСРТ не споделя начина, по който законодателят влияе върху преразпределянето на средствата от реклама, и чисто технологично създава проблеми при формирането на бюджета на БНТ поради липсата на точно определен срок на ограничението по §9, както впрочем беше посочено и в мотивите към упражненото вето от Президента.

Но логиката на законодателя при формулиране на §9 ЗРТ , видно от стенограмите на обсъжданията по време на второ четене, е да се защитят правата на потребителите от злоупотреба с фактически монопол от страна на БНТ, и това ограничение да отпадне с отварянето на телевизионния пазар. Доколкото радиопазарът е отворен в значителна степен, такова ограничение не е предвидено например за БНР. На основание на изложеното не може да се приеме, че §9 е в противоречие с конституционните изисквания за стопанисване на държавната собственост в интерес на обществото или за закрила на свободната стопанска инициатива.

Уважаеми господа конституционни съдии,

въз основа на гореизложеното НСРТ смята, че искането на групата народни представители за установяване на

противоконституционност на разпоредби от Закона за радиото и телевизията трябва да бъде изцяло отхвърлено, с изключение на раздел единадесети от искането за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 93, ал.4 ЗРТ в частта й "по всяко време".

Становището е прието от НСРТ на 29 януари 1999.

Председател на НСРТ.

Александър Томов *